

Civilna iniciativa
Za Slovenijo in svobodo

www.voda.svoboda.si

zaslovenijoinsvobodo@gmail.com

Slovenija, 18. maj 2016

Državni zbor Republike Slovenije
Predsednik dr. Milan BRGLEZ
Ustavna komisija Državnega zbora

ZADEVA: Predlogi na osnutek ustavnega zakona – pravica do pitne vode

Spoštovani predsednik Državnega zbora RS, smo Civilna iniciativa, ki je prepričana, da je voda vitalni del okolja, osnovna dobrina in naravni vir, ki je strateškega pomena za življenje ljudi, razvoj, blaginjo in varnost države ter je zato zelo pomembno kdo in na kakšen način bo upravljal z našimi naravnimi bogastvom.

Zavedamo se, da v Državnem zboru že od leta 2013 potekajo prizadevanja, da se pravica do pitne voda zapiše v Ustavo RS, kar je šele prvi korak k zaščiti vodnih virov. Ker se v javnosti glede zaščite pitno vode in voda nasploh ni dogajalo veliko, smo se odločili, da preko državljanske pobude prebudimo in obveščamo javnost, stroko, medije in politiko z namenom:

- osvestiti ljudi, da kljub temu, da imamo danes dovolj vode, le-ta ni nekaj samoumevnega;
- da je voda skupna dobrina, javno dobro vseh prebivalcev, a tudi strateška dobrina in jo je zato potrebno zaščititi pred privatizacijo v Ustavi RS;
- spodbuditi stroko in predstavnike ljudstva, da na podlagi široke razprave oblikujejo nedvoumno ustavno določbo ter na njeni podlagi pripravijo dobre izvedbene zakone.

Tako smo 30. januarja 2016 začeli zbirati podpise za vpis neodtujljive pravice do vode v Ustavo RS, ki smo vam jih 11. marca 2016 predali v Državnem zboru RS. Državljsko pobudo je do danes podpisalo že več kot 55.000 ljudi oz. slabe 3 odstotke državljanov in državljanek.

Cilj, ki ga z akcijami zasledujemo je, da se v Ustavo RS nedvoumno zapiše določba, ki bo opredelila, da so vode in vodna zemljišča naravno javno dobro, na katerem ni mogoče

pridobiti lastninske pravice, da ima vsakdo pravico do pitne vode in da vodooskrbo prebivalstva ne morejo izvajati zasebne družbe v nobeni pravno-formalni obliki ter da storitev vodooskrbe prebivalstva ni tržna storitev in se z njo ne more ustvarjati dobička.

Pomemben mejnik pri prizadevanjih za vpis pravice do pitne vode v ustavo predstavlja tudi predlog Ustavne komisije, katere strokovna skupina za pravico do pitne vode je nadgradila prvotno predlagano besedilo ter z objavo svojega strokovnega mnenja o predlogu za začetek postopka za spremembo Ustave RS z osnutkom ustavnega zakona – pravica do pitne vode (EPA 463-VII), še dodatno spodbudila razpravo strokovne in zainteresirane javnosti, kako najbolje zaščititi vodne vire ter oskrbo s pitno vodo na ustavnopravni ravni.

Predlagani člen strokovne skupine za pravico do pitne vode se glasi:

*“70. a člen
(pravica do pitne vode)*

Vsakdo ima pravico do pitne vode.

Vodni viri služijo prednostno in trajnostno oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev. Vodni viri, ki služijo oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev niso tržno blago.

Oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja država preko neprofitne javne službe, tako da vodne vire za ta namen izkorišča sama neposredno ali izkoriščanje prenese v neposredno opravljanje samoupravnim lokalnim skupnostim.«

Iz obrazložitve predlagateljev iz marca 2014 in aprila 2015 ter obrazložitve strokovne skupine za pravico do pitne vode izhaja, da je namen v spremembo Ustave RS zapisati, da je voda skupen vir človeštva in javna dobrina ter da je pitna voda temeljna in splošna človekova pravica ter da se vodooskrba prebivalstva ne more privatizirati. Poleg tega pa še, da ima vodooskrba prebivalstva absolutno prednost pred drugimi rabami vode in da se z vodooskrbo prebivalstva ne more ustvarjati dobiček, oziroma deliti morebitni dobiček ter da vodooskrbe prebivalstva ne morejo izvajati zasebne družbe, torej da podeljevanje koncesij ni možno. S to dikcijo nedvoumno zaščitimo oskrbo s pitno vodo pred morebitnimi odločitvami Evropske komisije, da odpre trg vodooskrbe v EU, kot je bil to poskus s spremembo Evropske direktive o koncesijah iz leta 2012.

Naši predlogi in vprašanja

V štirih mesecih delovanja, ko smo z različnimi akcijami pomagali prebudujati širšo in strokovno javnost ter medije, so se odprla nekatera vprašanja in podali predlogi glede zapisa te pravice v Ustavo RS in nato tudi glede predlaganega 70. a člena, ki ga je oblikovala strokovna skupina za pravico do pitne vode.

Postavlja se nam vprašanje ali zadnji odstavek predlaganega 70. a člen dovolj nedvoumno opredeli namero predlagateljev, da vodooskrbe prebivalstva v nobeni obliki ne morejo izvajati zasebne družbe, niti ni možno izvajati noben javno-zasebni model vodooskrbe. Razlog za pomislek je v tem, da besedna zveza »neprofitna javna služba« morda ni dovolj dobro definirana. Na to dilemo je potrebno odgovoriti v postopku spremembe Ustave RS ter neprofitno javno službo definirati v obrazložitvi ustavnega zakona.

Poleg tega je v fazi razprave potrebno odgovoriti na vprašanje **kako predlagani zadnji odstavek 70.a člena vpliva na t. i. vaške vodovode, oziroma samooskrbo prebivalstva s svojimi vodnimi viri.** V obrazložitvi strokovne skupine je sicer zapisano, da sprememba ustave ne vpliva na samooskrbne vodovode, oziroma vaške vodovode, a v Civilni iniciativi predlagamo, da se bolj jasno argumentira oziroma obrazloži, zakaj določba ne bo vplivala na t. i. samooskrbne vaške vodovode.

Ustava na splošni ravni ščiti vodo kot javno dobro, čeprav voda v njej ni neposredno omenjena, ter tudi zagotavlja pravico do zdravega življenjskega okolja, a to po mnenju dela stroke ni zadostna varovalka, da se vodni viri v Sloveniji ne bi mogli privatizirati. Po našem mnenju je trenutno edina varovalka pred lastninjenjem vodnih virov 15. člen Zakona o vodah, ki določa, **da so vse vrste vod (nadzemno in podzemno vodo z vsemi vodotoki) in vodna zemljišča naravno vodno javno dobro. Javno dobro,** s katerim mora trajnostno upravljati država v imenu vseh živih bitji in v imenu generacij, ki šele prihajajo in nad katerimi ni mogoče pridobiti lastninske pravice. Menimo tudi, **da se pravica do pitne vode lahko izvaja samo, če so vodni viri v ustavi opredeljena kot naravno vodno javno dobro.** Težko je namreč izvajati pravico do pitne vode, če bi v Ustavi to pravico zapisali, a nato spremenili Zakon o vodah in iz njega umaknili 15. člen, ki določa, da so celinske vode in vodna zemljišča naravno vodno javno dobro, ki se ne more lastniniti.

Zato predlagamo Ustavni komisiji Državnega zbora RS, da pri oblikovanju predloga ustavnega zakona razmisli, **da se doda nov prvi odstavek 70. a člena, ki bo nedvoumno določil, da so vse vrste vod (nadzemno in podzemno vodo z vsemi vodotoki) in vodna zemljišča naravno vodno javno dobro,** kot je to določeno v 15. členu Zakona o vodah.

Zanima nas tudi ali je beseda »opravljanje« v zadnjem odstavku predlaganega 70. a člena, ki se glasi: »Oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjestev zagotavlja država preko neprofitne javne službe, tako da vodne vire za ta namen izkorišča sama neposredno ali izkoriščanje prenese v neposredno **opravljanje samoupravnim lokalnim skupnostim.«,** primerna. Ali je bolj primerna beseda »upravljanje«?

V Civilni iniciativi pričakujemo, da se bo pred dokončnim odločanjem o spremembi ustave Državni zbor RS glede teh vprašanj in predlogov opredelil ter v primeru, da je predlog 70. a člena potrebno popraviti, le to tudi storil.

V Civilni iniciativi se zavedamo, da je vsakokratna sprememba Ustave velika odgovornost vseh, ki pri tem sodelujemo ter zahteva poglobljeno ustavno razpravo in nato odločanje. Zato predlagamo, da se v drugi fazi ustavno-revizijskega postopka, še enkrat povabi vodno in pravno stroko, državne organe, ki pokrivajo področje voda, in predstavnike civilne iniciative na pogovor, s ciljem, da skupaj oblikujemo nedvoumno ustavno določbo, ki bo upoštevala zgoraj izražene namene predlagateljev in podpisnikov državljanske pobude ter na podlagi katere se bodo lahko pripravili dobri izvedbeni zakoni.

Za Upravni odbor CI ZSS
Brane GOLUBOVIĆ

Upravni odbor CI Za Slovenijo in svobodo

Brane Golubović
Afrodita Hebar Kljun
Marjeta Pogačnik
Irena Kovačević

Ewa Jenko Gunnčar
Romea Žbogar Roshni
Boris Turk,
Dejan Ogrinec

Dušan Trušnovec
Ana Jug
Marjan Kogelnik

Za vsa morebitna vprašanja in informacije se lahko obrnete na Braneta Golubovića (041 696 482) ali nam pišete na naš elektronski naslov zaslovenijoinsvobodo@gmail.com.